

Vieno kompozitoriaus kūrybos rečitaliai ar tik vienam autoriui skirti monoteminiai orkestrų koncertai koncertų salėse tampa vis didesne retenybe. Dar retesni yra vieno autoriaus vienam žanrui skirti koncertai ir koncertų ciklai. Šiandienos klausytojui, užgultam vartotojiškos ir „efektyvios“ visuomenės aktualijų „dirbk-pirk-mirk“, ir akademinėse koncertų salėse vis labiau reikia „duonos ir žaidimų“. Iš Vilniaus ir Lietuvos „filharmoninės“ istorijos anų okupacinių laikų galima prisiminti Tatjanos Nikolajevos skambintas visas L. van Beethoveno 32 Sonatas, visus J.S. Bacho klavyrinius koncertus, Sviatoslavo Richterio - „Gerai temperuotą klavyrą“, iš naujesnių laikų - prancūzo Roger Muraro atliktus O. Messiaeno ciklus, galima prisiminti ir lietuvių pianistų indėlį šiame lauke – Sergejaus Okruško paskambintus F. Chopino 24 preliudus, Andriaus Žlabio - J.S. Bacho „Prancūziškas siuitos“, „Partitas“, sąrašą būtų galima tęsti, tačiau jis tikrai nebūtų ilgas.

Moldovoje gimęs amerikietis pianistas Aleksandras Palėjus (**Alexander Paley**) prieš tris metus persikėlė nuolat gyventi į Vilnių ir jau tapo kone mėgstamiausiu pianistu Lietuvoje, apie ką byloja ir pilnos koncertų salės, ir publikos ovacijos po jo pasirodymų. Užtenka įdėmiau pažvelgti į pianisto kūrybinę biografiją, jo koncertų grafikus ir jo repertuaro aprėptis, kad suvoktum šio menininko mastelį ir universalumą. Aleksandras Palėjus yra kaip tik tas „privilegiuotas“ pianistas, kuris dažniau nei kiti imasi tokių monumentalių misijų, tikrų koncertinių maratonų, kuomet per vieną dieną skambina tris dvidalius rečitalius iš eilės. Privačioje koncertų salėje „Organum“ pianistas jau ankstesniuose koncertiniuose sezonuose surengė Beethoveno ir Brahmsio kamerinės muzikos ciklus. Šį koncertų sezoną pianistas salėje „Organum“ papuošė visomis W.A. Mozarto fortepijoninėmis sonatomis. Gruodžio 11-ąją, penktajame ciklo koncerte A. Palėjus skambino vėlyvasias Mozarto sonatas fortepijonui (Nr. 13 B-dur, K. 333, Fantaziją c-moll KV475, Nr. 14 c-moll, K. 457, Nr. 15 F-

dur, K. 533, Nr. 16 C-dur, K. 545, Nr. 17 B-dur, K. 570, Nr. 18 D-dur, K. 576).

Viename iš interviu pianistas kalbėjo „*Nuo mažens suvokiau, kad šią muziką myliu labiau nei gyvenimą, kiekviena nata yra man be galo brangi, nežinau kito kompozitoriaus, kurio kompozicijos genialumas prilygtų Mozartui. Jo sonatas esu atlikęs daugybę kartų, tačiau kaskart jas atrandu lyg girdėdamas pirmą kartą – tai yra tikra meilė.*“ Ši pianisto išsakyta mintis turbūt taikliausiai atspindi jo interpretacinius slėpinius. Juolab, kad Mozarto vėlyvosios sonatos yra turbūt pati imliausia ir turtingiausia interpretacinė „medžiaga“ iš viso klasicistinio laikotarpio. Šias sonatas Mozartas sukūrė paskutinįjį gyvenimo dešimtmetį, t.y. po 1781-ųjų, kai kompozitorius atsiraukė nuo savo buvusio darbdavio Zalcburgo Arkivyskupo globos ir tapo nepriklausomu. Tačiau šie pokyčiai Mozartui atnešė daug įtampų ir nepriteklių. Kita vertus tai buvo kūrybingas kompozitoriaus gyvenimo laikotarpis – pasaulį išvydo žymiausios jo operos ir zingspyliai bei kiti stambūs kūriniai – „Pagrobimas iš Seralio“, „Don Giovanni“, „Figaro vedybos“, „Užburtoji fleita“, Didžiosios mišios C-dur, visas pluoštas fortepijoninių koncertų nuo 11-ojo iki 27-ojo, pagaliau - paskutinis jo šedevras „Rekviem“. Taigi, stambieji veikalai negalėjo neatsiliepti ir klavyrinių sonatų muzikinei kalbai, dramaturgijai. A. Palėjaus interpretacija atskleidė dar vieną vėlyvųjų Mozarto sonatų ypatybę. Vėlyvosios sonatos tiek klavyrinės technikos užmoju, tiek meninių idėjų prasme tapo jau naujos epochos - romantizmo pranašu, o gal ir tiltu tarp baroko, klasicizmo ir romantizmo. Tai atskleidė daugelis pianisto interpretacinio arsenalo elementų – subtili artikuliacija, kuri daug kur priminė dar barokinio klavesino epochą, improvizacinė ornamentika taip pat sekė barokine tradicija (kokiais elegantiškai virtuoziniais pasažais pianistas papildė 15-osios sonatos pakartojimus), tačiau dinamikos amplitudė, fortepijoninio tuše, spalvų įvairovė jau bylojo

apie šiuolaikinį modernų fortepijoną. Turtingam A. Palėjaus pianistinių spalvų arsenalui neabejotinai pasitarnavo ir „Organum“ salėje šiuo metu rečitaliams naudojamas tikrai aukščiausios kokybės naujausio modelio didysis fortepijonų gamintojo „Yamaha“ koncertinis rojalis (tai – ne reklama, tai – tiesiog faktas). Pianisto interpretacijų emocinis, dvasinis pagrindas rėmėsi begaliniu Mozarto gyvenimišku džiugesiu, kurį A. Palėjus transliavo su nenumaldoma aistra ir meile, o džiugesio jūroje tikrais deimančiais suspindėdavo liūdesio ir skausmo salelės. Jo skambinimo maniera labiau priminė jautrius pokalbius, neskubius pasakojimus, kuriuos indikavo sulaukyti tempai, tokią manierą lyginčiau su vieno aktoriaus teatru, kur kiekvienoje sonatoje sukuriamas tarsi atskiras spektaklis.

Dar vienas svarbus aspektas, kad tokių koncertų neateina klausytis atsitiktinis klausytojas, kuris mūsų didžiose koncertų salėse dažnai ploja tarp kūrinio dalių. Šiuos monociklinius koncertus klausančiuosius galima prisikirti tikrajam kultūros ir melomanų elitui, kurio dar laukia paskutinis Aleksandro Palėjaus mozartianos koncertas jau 2025-ųjų vasarį, kur „Organum“ salėje su pianistu pasirodys ir jo suburtas ansamblis „Paleasis“ bei pianistė Pei-Wen Chen. O pats Aleksandras Palėjus vos už kelių dienų neria jau kitus vandenis - gruodžio 16-ąją Paryžiuje su violončelininke Sonia Wieder-Atherton pristato unikalią, tremties temai skirtą dueto programą, kur skambės O. Messiaeno, H. Dutilleux, B. Bartóko ir B. Martinů kūriniai

-

Recitals of works by one composer or monothematic orchestral concerts dedicated to one author are becoming increasingly rare in concert halls. Concerts and concert cycles dedicated to one genre by one author are even rarer. Today's listener, overwhelmed by the "work-buy-die" realities of a consumerist and "efficient" society, and academic concert halls increasingly need "bread and games." From the history of the "philharmonic" of Vilnius and Lithuania during the occupation, one can remember Tatiana Nikolajeva playing all 32 Sonatas of L. van Beethoven, all of J.S. Bach's piano concertos, Sviatoslav Richter's "Well-tempered piano", from more recent times - O. Messiaen's cycles performed by the Frenchman Roger Murar, one can also remember the contribution of Lithuanian

pianists in this field - F. Chopin's 24 preludes played by Sergej Okruskas, Andrius Žlabi's - J.S. Bach's French Suite, Partitas, the list could go on, but it certainly wouldn't be long.

Alexander Paley, an American pianist born in Moldova, moved to Vilnius three years ago to live permanently and has already become almost the favorite pianist in Lithuania, as evidenced by the full concert halls and audience ovations after his performances. It is enough to take a closer look at the pianist's creative biography, his concert schedules and the scope of his repertoire to understand the scale and versatility of this artist. Aleksandras Palėjus is just that "privileged" pianist who, more often than others, undertakes such monumental missions, real concert

marathons, when he plays three two-part recitals in a row in one day. In the private concert hall "Organum", the pianist has already organized Beethoven and Brahms chamber music cycles in previous concert seasons. This concert season, the pianist decorated the Organum hall with all the W.A. Mozart's piano sonatas. On December 11, in the fifth concert of the series, A. Paleys played Mozart's late piano sonatas (No. 13 in B-flat major, K. 333, Fantasy in C minor KV475, No. 14 in C minor, K. 457, No. 15 in F- major, K. 533, No. 16 in C major, K. 545, No. 17 in B major, K. 570, No. 18 in D major, K. 576). In one of the interviews, the pianist said, "Since I was a child, I realized that I love this music more than life, every note is extremely dear to me, I don't know another composer whose compositional genius is

equal to Mozart. I have performed his sonatas many times, but every time I discover them as if I were hearing them for the first time - this is true love." This thought expressed by the pianist probably most accurately reflects his interpretive mysteries. Especially since Mozart's late sonatas are probably the most receptive and richest interpretative "material" from the entire classical period. Mozart composed these sonatas in the last decade of his life, i.e. after 1781, when the composer withdrew from the patronage of his former employer, the Archbishop of Salzburg, and became independent. However, these changes brought many stresses and privations to Mozart. On the other hand, it was a creative period of the composer's life - his most famous operas and zingers and other large works - "The

Abduction from the Seraglio", "Don Giovanni", "The Marriage of Figaro", "The Magic Flute", the Great Mass in C major, the whole series - saw the worldpiano concertos from the 11th to the 27th, finally - his last masterpiece "Requiem". Thus, large-scale works could not fail to respond to the musical language and dramaturgy of piano sonatas. A. Paley's interpretation revealed another feature of Mozart's late sonatas. The late sonatas have already become the harbinger of a new era - romanticism, and perhaps a bridge between baroque, classicism and romanticism, both in terms of the ambition of piano technique and artistic ideas. This was revealed by many elements of the pianist's interpretive arsenal - delicate articulation, which in many places reminded of the baroque harpsichord era, improvisational

ornamentation also followed the baroque tradition (with what elegantly virtuosic passages the pianist supplemented the repetitions of the 15th sonata), but the amplitude of the dynamics, the piano ink, the variety of colors already spoke about the contemporary modern piano. A. Paley's rich arsenal of pianistic colors undoubtedly served the Organum hall, which is currently being used for recitals by a really high-quality, latest model grand concert grand piano from the piano manufacturer Yamaha (this is not an advertisement, this is just a fact). The emotional and spiritual basis of the pianist's interpretations was based on Mozart's endless joy in life, which A. Paley broadcasted with unrelenting passion and love, and in the sea of joy, the islands of sadness and pain shone like real diamonds.

His manner of calling was more reminiscent of sensitive conversations, leisurely narratives indicated by restrained tempos, such a manner I would compare to a one-actor theater, where each sonata is created as if it were a separate performance.

Another important aspect is that such concerts are not attended by the casual listener, who often claps between parts of the piece in our large concert halls. Those who listen to these monocycle concerts can be counted among the real elite of culture and music lovers, who are still waiting for the last Mozartian concert of Alexander Paleas in February 2025, where the ensemble "Paleases" he assembled and pianist Pei-Wen Chen will perform with the pianist in the "Organum" hall. And Alexander Paleys himself is already diving

into other waters in just a few days - on December 16 in Paris, together with cellist Sonia Wieder-Atherton, he presents a unique duet program dedicated to the theme of exile, where O. Messiaeno, H. Dutilleux, B. Bartóko and B. Martinů will play creates